

Kronik: Hvad vi ikke vil se i Kina

Kina-politikken tegnes af en kynisk, naiv og beskidt alliance mellem erhvervsinteresser og dele af den gamle venstrefløj.

Ole Bruun er lektor ved Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitetscenter. Han er for nylig vendt hjem efter et længere forskningsophold i Kina

Af OLE BRUUN

I ly af den internationale fokus på Mellemøsten og terrorbekæmpelse har det kinesiske regime i de senere år optrappet sine angreb på aktivister, journalister og intellektuelle, der arbejder for demokrati og menneskerettigheder, ligesom det har optrappet sin undertrykkelse af lokale protester og folkelige mobiliseringer mod korrupsion, inddragelse af land, urimelige arbejdsvilkår, forurening osv. Der er ligeledes en klart stigende repression op til OL, der har fået enorm symbolsk betydning. Den er regimets manifestation af sin nye rolle som stormagt og er blevet nationens talerør til verden – men hvor nogle vil fremvise Kinas storhed og internationale formåen, vil andre hellere tale om ulighed, repression og magtmisbrug.

Der er hastigt eskalerende konflikter i det kinesiske samfund, primært relateret til politisk og økonomisk ulighed og til manglende ytringsfrihed. Enhver borger, der udfordrer regimet, bliver mødt med trusler, magtanvendelse, fængsling, intimidering af familie og venner og indgreb over for støttende parter såsom advokater og presse. Strategien er ældgammel, men midlerne bliver stadig mere sofistikerede, idet konstant overvågning af al elektronisk kommunikation nu udgør det væsentligste element. Med 200 millioner brugere får internettet stadig stigende betydning som talerør for de undertrykte og politisk engagerede.

Det kinesiske regime er i dag kendetegnet ved ensidig promovning af økonomisk vækst og ved hårdhændet politisk kontrol. I praksis betyder det stadig tættere alliancer mellem økonomiske og erhvervs-mæssige interesser på den ene side og et gigantisk statsligt overvågnings- og magtapparat på den anden. Man kan sige, at politisk-ideologisk repression, som det var kendt i Mao-tiden, i høj grad er afløst af økonomisk repression – dvs. at de primære grunde til at opretholde det autoritære styre ligger i beskyttelsen af økonomiske interesser, som oftest af helt privat karakter. Den kinesiske økonomi befinder sig i en kritisk fase, hvor fællesejet jord og ejendom inddrages til nye udviklingsformål, og hvor enorme statslige kapitaler og ressourcer privatiseres. I begge henseender er det en relativt lille gruppe af folk med tilknytning til parti og statsapparat, som udnytter den autoritære styreform til at tilegne sig enorme formuer.

I de senere år er en lang række kinesiske internet-journalister blevet dømt for at agitere for åbenhed og demokrati. Speciel opmærksomhed vakte sagerne om Wang Xiaoning, der fik ti års fængsel for at agitere for demokratiske reformer, og Shi Tao, der ligeledes fik ti års fængsel for at referere et partidokument, der advarede pressen mod at omtale Tiananmen-sagen. Det specielle ved disse sager var, at de blev dømt på baggrund af oplysninger videregivet fra Yahoo/Google til det kinesiske sikkerhedspoliti.

Det sker i stigende omfang, at kinesiske aktivister bliver fængslet efter oplysninger fra it-virksomheder. Efter at Yahoo! for år tilbage underkastede sig det kinesiske sikkerhedspolitis internet-filtrering, er andre fulgt efter. En lang række af verdens største it-virksomheder, inklusive Yahoo!, Intel, Nokia og Ericsson, dannede således i 2004 en alliance, *Beijing Association of Online Media* (BAOM), der efterhånden kom til at inkludere aktiv selvrensning for at modvirke internet-indhold, der »modarbejder offentlig moral og traditionelle kinesiske dyder«. BAOM er imidlertid skredet over i en aktiv medvirken til undertrykkelse af politisk debat og fri kommunikation på internettet. I dag er medlemskab af sådanne regeringsvenlige brancheorganisationer og medvirken til censur en betingelse for at operere på nettet.

Det centrale i denne kontrol er imidlertid ikke den løbende filtrering af alt indhold på internet og mobiltelefoni, men den aktive tilbagemelding til det kinesiske sikkerhedspoliti om al kommunikation, som den politiske ledelse definerer som undergravende virksomhed eller i modstrid med national sikkerhed, enhed, social stabilitet, kommunistpartiets lederskab osv.

Den store udfordring for os er, hvordan vi skal forholde os til vestlige virksomheder, der implicit bidrager til chikane, fyringer, fængslinger og måske dødsstraf (for BAOM's vedkommende i størrelsesordenen 20.000 rapporter om året)?

Omkring 80 internet-journalister og -aktivister er i øjeblikket tilbageholdt, mange hundrede bliver hvert år dømt for at udgøre en trussel mod statens sikkerhed, og hundredtusinder er placeret i genopdragelseslejre under slavelignende forhold uden rettergang. Ligeledes står Kina sandsynligvis for 80-90 procent af alle henrettelser i verden. 'Forberedelserne' til olympiaden har foruden fængslinger rummet indgreb over for religiøse grupper, udvisning af missionærer, befolkningsflytninger og lukning af skoler for migranter. Stadig flere udenlandske journalister bliver forhindret i at forfølge sager, der er irriterende for regimet.

En anden sag, der vakte stor opmærksomhed, var fængslingen af aktivisten Hu Jia omkring jul efter en langvarig husarrest, der stadig omfatter hans kone og barn. Hu Jia er bl.a. kendt for at agitere for miljøforhold og aids-ramte. En relateret sag er fængslingen af en tidligere fabriksarbejder, Yang Chunlin, der organiserede en internet-protest med parolen 'Vi vil have menneskerettigheder, ikke olympiske lege' – efter at have forsøgt at hjælpe bønder til at føre retssager mod lokale embedsmænd, der konfiskerer deres jord. Andre nylige sager er Liu Jie, også jordaktivist, Gao Zhisheng, en åbenmundet advokat, og Lu Gengsong, en internet-aktivist. Typisk for disse sager er, at de fængslede får nægtet advokatbistand.

Sociale mobiliseringer bliver slået i jorden, allerede før de får etableret sig. Aktioner såsom strejker, protester og demonstrationer bliver øjeblikkeligt inddæmmede og de ledende aktører fængslet. Eksemplerne findes i hundreder: Protesterende landsbyer bliver omringet og beboerne banket; aids-ramtes demonstrationer mod myndighedernes ansvar bliver opløst med vold; strejker på grund af dødsfarlige miner mødes med politivold og forsvindinger; protester mod nedrivninger af

ejendomme i byer mødes med fængslinger og fyringer fra offentlige stillinger, osv. For det store flertal er det måske ikke så meget demokratiet i selv, der er efterspurgt, men derimod ytringsfriheden, dvs. muligheden for at tale sin sag og kritisere magtmisbrug uden risiko for at få ødelagt sit liv. Magtmisbrug over for lokalbefolkninger er et dagligt fænomen i Kina.

Mobiltelefoner og internet er blevet en del af kampen. Studerende er tidligere blevet fængslet for at filme politiets brutalitet, og i januar blev en tilskuer til en demonstration i Hubei banket ihjel af lokalt politi, da han forsøgte at filme med en mobiltelefon. Sagen udviklede sig, da hundreder af bloggere på internettet protesterede, og de centrale myndigheder blev presset til at efterforske sagen.

Det, der binder Kinas økonomiske system sammen med menneskerettighederne, er et simpelt faktum: Kapitalinteresser af enhver art har frit spil og regeringens opbakning, mens den lokale elite gennem sit partitilhørsforhold til enhver tid kan aktivere politi og sikkerhedsmyndigheder for at eliminere modstand og samtidig lukke munden på pressen.

Vi står over for en global udfordring – langt mere vidtrækkende end den fra international terror. Kinas ultimative bidrag til den moderne verden er en hyperkapitalisme, frigjort fra enhver form for værdi, moral, ideologi eller branchetilknytning, kombineret med en repressiv stat, der udrydder enhver forhindring. Staten sikrer tilførsel af en uendelig strøm af billig arbejdskraft og slår ned på organisering eller modstand; den sikrer fri adgang til inddragelse af jord og ejendom for bygge- og anlægsvirksomhed; den sikrer, at statslige og private kapitalinteresser stort set altid bliver tilgodeset gennem korrupsion eller magtmisbrug; den kontrollerer al kommunikation og undertrykker politisk debat; den beskytter hjemmemarkedet gennem protektionisme og fri adgang for kopivarer; og den medvirker aktivt til den enorme eksport-industri af kopivarer og forfalskninger til de vestlige markeder. At denne cocktail er effektiv, viser sig med al tydelighed i de kinesiske vækstrater, i handelsoverskuddet (sidste år på 262 milliarder dollar), i de statslige valutareserver (på nu 1.500 milliarder dollar) og i den kinesiske fremmarch i Afrika. Alene over for EU har Kina et handelsoverskud svarende til næsten 400 millioner dollar om dagen!

Kina har skabt en model, der med en enorm statslig og privat kapital i ryggen og bakket op af Kinas stigende militære engagement kan overføres til repressive regimer og svage stater overalt i verden, ikke mindst blandt udviklingslandene. Modellen kan potentielt skabe en ny polarisering i verden og i sin yderste konsekvens en ny koldkrigssituation.

Lige nu er Kina dybt afhængig af den vestlige verden og må derfor konstant pleje sit image, men det varer ikke nødvendigvis ved. I det øjeblik Kinas autoritære ledelse mener, at man har opnået et tilstrækkeligt højt teknologisk stade og etableret sit netværk af internationale relationer og afhængige stater i Asien og Afrika, kan man frigøre sig og udfordre den gældende verdensorden, både militært og økonomisk.

Ingen kan være i tvivl om, at den økonomiske udvikling går forrygende stærkt. Kina har på få år fået omkring 100 milliarder, og antallet stiger stærkere end noget andet sted. Bag mange af Kinas nyrige gemmer sig imidlertid transaktioner, der aldrig ville kunne gennemføres i et demokratisk samfund. Det handler dels om 'privatisering' af statslige virksomheder og kapital og dels om udnyttelse af et boomende ejendomsmarked, hvor repræsentanter for lokale myndigheder konfiskerer og udvikler landbrugsjord gennem deres egne private selskaber, ofte ved brug af sindrige manipulationer.

Transaktionerne kan dog i alle tilfælde bedst beskrives som tyveri af offentlig ejendom. Magtmisbruget er institutionaliseret og korrupsionen så gennemtrængende et fænomen, at anmeldelser af suspekterede transaktioner i størrelsesordenen 5-10 millioner yuan angiveligt ikke har nogen effekt: 'det er som at anmelde et cykeltyveri'. Udenlandske investorer er som oftest nødt til at følge trop for at undgå chikane og økonomisk tab.

Men det er landbefolkningen og ikke mindst de 150 millioner migrantarbejdere, der trækker det tunge læs. Deres arbejdskraft har tiltrukket enorme udenlandske investeringer og lagt grunden for Kinas økonomiske succes. De arbejder i industrier, miner og serviceerhverv, oftest under elendige forhold. En ny arbejdslovgivning og en mindsteløn på bare 800 yuan (600 kr.) om måneden, har ringe effekt; på mange fabrikker i landdistrikterne får arbejderne helt ned til 3-400 yuan om måneden. De fleste arbejder syv dage om ugen og ofte 10-12 timer om dagen. Både i byen og på landet fastholdes de af et sindrigt system af lokal registrering, der forbyder dem at blive egentlige byboere.

Mange vil forsvare disse forhold med, at »sådan var det jo også i England under industrialiseringen eller i USA under immigrationen fra Europa«. Men sammenligningen holder ikke. Der var fagforeninger, udbredte strejker, politisk sympati, en fri presse, intellektuelle, der manede til kamp og revolution, en kirke, der forsvarede moralen, og ikke mindst en gryende samfundsvidenskab, der tog parti for de svage. Intet af dette fungerer reelt i Kina.

Ud over migrantarbejdernes forhold, præget af underbetaling og udnyttelse, er jordspørgsmålet det mest sprængfarlige emne i Kina og nok den største trussel mod regimet. Overalt protesterer bønder mod konfiskationen af deres jord. Kompensationen udmåles egenhændigt af myndighederne, normalt som nettoafkastet af jorden, udbetalt som en månedlig pension. Men beløbene er små, som regel et par hundrede yuan om måneden og til tider under hundrede yuan, hvilket familien ikke kan leve af, og de får under ingen omstændigheder andel i den efterfølgende mangedobling af jordens værdi.

Kina er på mange måder blevet Europa og Afrika i ét; Indkomstforskellene svarer til denne sammenstilling. Mens de internationale organisationer generelt anvender en indkomst på en dollar om dagen som den absolutte fattigdomsgrænse, anvender de kinesiske myndigheder et mål på cirka 800 yuan om året, svarende til ca. en tredjedel.

Ydermere indregner man fra statens side migrantarbejderes fulde indkomst i indtjeningen for familien hjemme på landet. Herved får man det officielle fattigdomstal ned på godt 20 millioner mennesker. Verdensbanken anslår derimod tallet til at være 150 millioner, hvorimod nogle ngo'er nævner tal helt oppe på 400 millioner.

Det er på tide at gøre op med vores gamle Kina-billeder og forholde os til Kina, som det ser ud i dag. Er det et sådant system, vi vil støtte gennem vores formidable forbrug af kinesiske billigvarer og kopivarer?

De, der holder mest af Kina, som det ser ud, er dels de store kapitalinteresser, dels den gamle venstrefløj. De har tilfælles en uinteresseret eller uafklaret holdning til demokrati og menneskerettigheder. De har ligeledes tilfælles, at det er det samme glatpolerede Kina, de ser, repræsenteret ved magtfulde statslige institutioner, privilegerede virksomheder, nye prestigefyldte

universiteter og udrensede bymiljøer i primært Beijing og Shanghai. Det er Kinas maske mod verden.

Kina-politikken tegnes i alt for høj grad af denne kynisk-naive alliance mellem storkapital og dele af den gamle venstrefløj, som frydes ved, at Kina rejser sig og udfordrer den amerikanske globale dominans.

Det er ikke bare et dansk, men et fælles europæisk fænomen, at denne alliance er opstået – og det er et fælles problem, at den giver sig udslag i en umådelig vag Kina-politik, som i realiteten muliggør regimets fortsættelse af sine massive menneskerettighedskrænkelser.

For at inddrage Kina i det internationale samfund er det nødvendigt at gøre op med en politisk tænkning, der har rødder i slavesamfundet. Den mest effektive måde at deltage i Kinas demokratisering er at sende signaler gennem vores forbrug.

Ligesom vi reagerer mod børnearbejde eller miljønedbrydende produktion kan vi reagere mod et regime, der så hensynsløst undertrykker de mest basale rettigheder i sin stræben efter global storhed. Vi kan skrue ned for forbruget af kinesiske varer, indtil regimet anerkender sit ansvar over for alle sine borgere, og vi kan efterspørge varer fra andre udviklingslande, der i lige så høj grad har brug for vores støtte.

Ligeledes bør kulturelle og uddannelsesmæssige relationer stille som betingelse, at disse udfolder sig under frie og anstændige forhold, hvor vores partnere har de samme friheder som dem, vi værdsætter i vores eget samfund. *Den kinesiske økonomi* befinder sig i en kritisk fase, hvor fællesejet jord og ejendom inddrages til nye udviklingsformål, og hvor enorme statslige kapitaler og ressourcer privatiseres. I begge henseender er det en relativt lille gruppe af folk med tilknytning til parti og statsapparat, som udnytter den autoritære styreform til at tilegne sig enorme formuer

Titel

Stednavne KINA

Emneord DEMOKRATI ERHVERV YTRINGSFRIHED

Personer

Virksomheder